

กัลยาณมิตรธรรม : การสื่อสารที่ดีของผู้นำที่องค์กรต้องการ
Good Friend : Good Communication of the Organization Leaders.

ผศ.ดร.สิน งามประโคน

นักวิชาการอิสระ

Assoc. Prof. Dr. Sin Ngampracon

Independent Scholar

Corresponding Author E-mail: Sin5426@gmail.com

(Received : 13 July 2023 ; Edit : 18 July 2023; accepted : 20 July 2023)

บทคัดย่อ

กัลยาณมิตรธรรมมีความสำคัญในการส่งเสริมการสื่อสารที่ดีของผู้นำในองค์กรอย่างมากเพราะกัลยาณมิตรธรรมมุ่งเน้นเป็นการชี้แนวทางและสนับสนุนให้คนในองค์กรมีการสื่อสารและการจูงใจโดยกัลยาณมิตรที่แท้ต้องเป็นผู้มีศีล ดำรงอยู่ในคุณธรรมที่งดงาม และสงเคราะห์ผู้อื่นด้วยกัลยาณธรรม เป็นผู้มุ่งประโยชน์แก่มิตร ไม่คิดทำลาย เป็นผู้แนะนำช่วยเหลือและอุปถัมภ์ค้ำชู ให้สังคมดำเนินไปสู่แนวทางแห่งความปกติสุขในองค์กร

คำสำคัญ : กัลยาณมิตรธรรม, การสื่อสารที่ดี.

Abstract

It is important to promote the good communication of the leaders in the organization, because the moral of the Dharma is to point out the way and encourage the people in the organization to communicate and motivate the person must be a moral person. To live in a good moral. And with the other blessings. It is a good friend who does not think of destroying as a help and support. To society to the way of normal in the organization.

Keywords : Good Friend, Good Communication.

บทนำ

การติดต่อสื่อสารเป็นการแลกเปลี่ยนความหมายระหว่างบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป ซึ่งจะเกิดขึ้น หรือเป็นผลสำเร็จ มีความเข้าใจตรงกัน เมื่อบุคคลทั้งสองฝ่ายมีการรับรู้ความต้องการ และทัศนคติอย่างเดียวกัน วิทยา ด้านอรรถกถา ให้ความหมายของการสื่อสาร (communication) หมายถึง กระบวนการแลกเปลี่ยนข่าวสารข้อมูลและความเข้าใจระหว่างคนสองคนหรือกลุ่มคนโดยนิยามนี้การสื่อสารจะเกิดขึ้นได้ต่อเมื่อมีข่าวสารข้อมูลเป็นองค์ประกอบที่สำคัญ ข่าวสารข้อมูลจะอยู่ในรูปต่าง ๆ เช่น คำพูด ข้อเขียน ภาพ สัญลักษณ์ ฯลฯ นอกจากนี้การสื่อสารยังต้องประกอบไปด้วยความเข้าใจในความหมายของข่าวสารข้อมูล(วิทยา ด้านอรรถกถา,2546)

กระบวนการสื่อสาร ที่แสดงถึงการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา การสื่อสารของมนุษย์ เป็นกระบวนการทางสังคม เช่นเดียวกับปรากฏการณ์อื่น ๆ จึงเป็นลักษณะที่เป็นกระบวนการในการสื่อสารอยู่เสมอ กระบวนการสื่อสารมีลักษณะสำคัญ ดังนี้

1. กระบวนการสื่อสารมีการเปลี่ยนแปลงเคลื่อนไหวอยู่ตลอดเวลาไม่หยุดนิ่ง ไม่มีจุดเริ่มต้นและจุดสิ้นสุดที่แท้จริง สังเกตพฤติกรรมการสื่อสารของคนเราจะเห็นว่า เรามีการสื่อสารกันอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา ไม่ว่าจะเป็นการพูด การเขียน หรือในขณะที่เราไม่ได้พูด ไม่ได้เขียน จะมีการสื่อสารกันด้วยสายตา หรือท่าทาง

2. กระบวนการสื่อสารมีความสัมพันธ์กับกระบวนการทางจิตวิทยา เพราะการสื่อสารของมนุษย์ เป็นเรื่องเกี่ยวกับการเรียนรู้ ความคิดและการจำ คนเราจะไม่สามารถสื่อสารกันได้ ถ้าไม่ผ่านกระบวนการคิดการรับรู้

3. กระบวนการสื่อสารมีความสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ซึ่งหมายถึงสภาพแวดล้อมในขณะที่ทำการสื่อสาร เช่น อารมณ์ความรู้สึก รวมไปถึงสภาพแวดล้อมภายนอกเช่น บรรยากาศแวดล้อม สภาพอากาศ เสียงรบกวน ล้วนมีผลกระทบต่อกระบวนการสื่อสารทั้งสิ้น

4. กระบวนการสื่อสารมีความสัมพันธ์กับกระบวนการทางสังคม และวัฒนธรรมเพราะมนุษย์เป็นสัตว์สังคม การสื่อสาร จึงเกิดขึ้นภายในกรอบของสังคม และวัฒนธรรมตัวอย่างเช่น สังคมตะวันตกยกย่องมีพฤติกรรมสื่อสารที่แตกต่างจากคนเอเชีย หรือแม้แต่ผู้ที่อยู่ในสังคมและวัฒนธรรมเดียวกัน ดังนั้น กระบวนการสื่อสาร จึงหมายถึง สภาพของการเคลื่อนไหว ดำเนินไป และเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ก่อให้เกิดการสื่อสารที่เป็นกระบวนการ (Process) การสื่อสารโดยทั่วไป มีองค์ประกอบดังนี้ คือ

ผู้ส่งสาร → สาร → สื่อ → ผู้รับสาร = ผลลัพธ์

ดังนั้น กระบวนการสื่อสารเพื่อองค์กร (communication) เป็นกระบวนการในการแลกเปลี่ยนข่าวสารของหน่วยงานกับบุคลากรทุกระดับภายในองค์กร ซึ่งมีความสัมพันธ์กันภายใต้สภาพแวดล้อม บรรยากาศขององค์กร และสังคม ซึ่งสามารถเปลี่ยนแปลงไปได้ตามสถานการณ์การแลกเปลี่ยนข่าวสารระหว่างบุคคลในองค์กรทั้งในหน่วยงานเดียวกัน และระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ในองค์กรนั้น เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่การงาน ให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์

การมีกัลยาณมิตรจึงเป็นสิ่งสำคัญ เพราะเป็นเหตุให้เกิดความศรัทธาที่จะน้อมนาลสิ่งทีฟังมาคิดพิจารณา ทดลองปฏิบัติด้วยปัญญาของตนที่เรียกว่า โยนิโสมนสิการ ส่วนการได้รับคำแนะนำสั่งสอนที่ถูกต้องเป็นเหตุเป็นผล(ปรโตมฺหะ)ทีดีเยี่ยมนำไปสู่การน้อมมาพิจารณาอย่างถูกต้อง(โยนิโสมนสิ- การ)ทีดีอันจะทำให้การดำเนินชีวิตได้อย่างถูกต้องตามคันธรองครองธรรมซึ่งล้วนต้องอาศัยกัลยาณมิตรจึงมีความอย่างมากในการสร้างศรัทธาทีถูกต้องเป็นเสมือนเข็มทิศทีจะนำไปสู่การพัฒนาปัญญาความรู้ทีเกิดขึ้นแก่บุคคลนั้น บุคคลผู้มีความเป็นกัลยาณมิตร จึงเป็นผู้ทีสามารถสร้างสังคมแห่งกัลยาณมิตรปูชนขึ้นจากสังคมปุณฺชนธรรมดาและ พัฒนาขึ้นไปสู่สังคมแห่งอริยชนคือเป็นอริยบุคคลตั้งแต่พระโสดาบันบุคคลจนถึงขั้นการบรรลุอรหัตผล ไดโนทีสุด(พุทธตันตระหรือวัชรญาณ,2542) บุคคลผู้มีความเป็นกัลยาณมิตร จึงนับเป็นสิงแวดล้อมทางสังคมทีสำคัญทีสุดในการพัฒนาสติปัญญาทีคอยช่วยเหลือแนะนำ ตกเตือนเพื่อนมนุษย์ด้วยกันไม่ให้ประมาธ อันเป็นเหตุให้สังคมดีขึ้นเจริญขึ้นได้เป็นปัจจุัยให้บุคคลสำเร็จเป็นกัลยาณชน หรือเป็นพลเมืองดี ดังสมเด็จพุฒาจารย์ (อาจ อาสโภ) ได้เปรียบเทียบชีวิต การดำเนินชีวิตและอิทธิพลของกัลยาณมิตรไว้อย่างชัดเจนและน่าฟังว่า “อย่าลืมนามมนุษย์เราเกิดมาโชคดี เพราะการเกิดมาแต่ละคนได้รยณต์มาคนละคน คือ อิทยตสรีร์ รยณต์ คือสรีร์ร่างกายนี้ จตุจกั มีลือสือลือ นวทวาร มีท้อโอเสียเก้าท้อ(มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย,2533) สรีร์ มีร่างกายเป็นเรือนรถจิตต์ มีจิตใจเป็นเครื่องยนต์ ปุณฺยานิ มีกุศลทีเคยสร้างเป็นน้ำมัน -สติโท วาริก มีสติเป็นโชเฟอร์ขับรถ รถคันนี้ขับขึ้ไปนิพพานได้ แต่ต้องมีแผนที่ มีถนน หรือมีคนบอกทางทีดี ซึ่งแผนที่ ถนน คนบอกทางคือกัลยาณมิตรทีดีทางสิงแวดล้อมและสังคม(สมเด็จพุฒาจารย์,2543)

หลักกัลยาณมิตรธรรมในพุทธศาสนา

แนวคิดเรื่องกัลยาณมิตรในพระพุทธศาสนาจะพบว่าค่อนข้างจะแตกต่างกับกัลยาณมิตรตามความหมายที่เข้าใจกันโดยทั่วไป เนื่องจากกัลยาณมิตรตามความหมายในพระพุทธศาสนา มุ่งไปในการเป็นผู้ชี้ทางและสนับสนุนให้มิตรก้าวไปสู่ความพ้นทุกข์ นั่นคือ กัลยาณมิตรที่แท้ต้องเป็นผู้มีศีล ดำรงอยู่ในคุณธรรมที่เที่ยงาม และสงเคราะห์ผู้อื่นด้วยกัลยาณธรรม เป็นผู้มุ่งประโยชน์แก่มิตร ไม่คิดทำลาย เป็นผู้แนะนำช่วยเหลือและอุปถัมภ์ค้ำชู ให้สังคมดำเนินไปสู่แนวทางแห่งความปกติสุข(วคิน อินทสระ,2521)

จะเห็นได้จาก พระสัมมาสัมพุทธเจ้าและพระอริยบุคคลทั้งหลาย ซึ่งเป็นตัวอย่างของกัลยาณมิตรผู้ประเสริฐ เพราะเป็นผู้บำเพ็ญประโยชน์ต่อมวลเวทดาและเหล่ามนุษย์อย่างมหาศาล ในการเป็นแสงสว่างแก่สังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าซึ่งนับเป็นกัลยาณมิตรที่เลิศกว่ากัลยาณมิตรทั้งปวงเพราะเป็นผู้ชี้ทางพ้นทุกข์ให้แก่สรรพสัตว์ทั้งปวง ดังพุทธพจน์ที่ว่า

“อาศัยเราเป็นกัลยาณมิตร เหล่าสัตว์ผู้มีชาติธรรมดา ย่อมพ้นจากชาติผู้ซึ่งชราเป็นธรรมดา ย่อมพ้นจากชรา ผู้ที่มีมรณะเป็นธรรมดา ย่อมพ้นจากมรณะ ผู้มีโสกะ ปรีเทวะ ทุกข์ โทมนัสและ

อุปายาสเป็นธรรมดา ย่อมพ้นจากโสกะ ปรีเทวะ ทุกข์ โทมนัสและ อุปายาส”

ฉะนั้น ประโยชน์หรือคุณค่าที่สำคัญของการมีกัลยาณมิตร คือ การมีตัวอย่างที่ช่วยให้เกิดความมั่นใจว่าสิ่งที่กำลังปฏิบัติและความมุ่งหมายนั้นเป็นสิ่งที่ทำได้จริง บรรลุได้จริงและถ้าทำได้สำเร็จแล้วจะได้รับผลดีจริง ๆ อีกประการหนึ่ง กัลยาณมิตรมีความรู้ ความเข้าใจ มีประสบการณ์ในสิ่งที่ปฏิบัติดีกว่า จะช่วยสามารถชี้แนะบอกแนวหรือวิธีการที่จะทำให้การปฏิบัติงายขึ้น หรือมีทางลัดมากขึ้น กัลยาณมิตรที่ได้บรรลุผลการปฏิบัติด้วยตนเองมาแล้วย่อมอำนวยความสะดวกหรือประโยชน์ที่กล่าวมานี้ได้เต็มที่ ทำให้ผู้ที่ปฏิบัติเกิดศรัทธามีกำลังใจแรงกล้าที่จะปฏิบัติให้สำเร็จเช่นกัน

สัมมาทิฐิ แปลว่า ความเห็นชอบหรือเห็นถูกต้องตามความหมาย แนวโลกีย์คือ เห็นถูกต้องตามคลองธรรม ความหมายแนวโลกุตระ คือ เห็นถูกต้องตามความเป็นจริง(พระธรรมปิฎก,2553) คือเห็นตามสภาวะหรือตามเหตุปัจจัย สัมมาทิฐิในความหมายที่ว่า ความเห็นหรือแม้แต่ความเชื่อถูกต้องตามคลองธรรม เช่น เชื่อว่าทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว เป็นต้นก็เพียงพอที่จะทำให้เริ่มปฏิบัติธรรมหรือปฏิบัติงานได้ เพราะเมื่อเชื่อหรือเห็นเช่นนั้นแล้ว ก็ย่อมพร้อมที่จะประพฤติปฏิบัติดี ซึ่งเป็นหลักธรรมที่สำเร็จประโยชน์แก่ทุกคนทั้งพระสงฆ์และชาวบ้านทั่วหน้ากัน ดังพุทธพจน์ที่ว่า

“ดูก่อนอนันท์ ความมีกัลยาณมิตร มีกัลยาณสหาย ชอบคบหากัลยาชนนี้ เท่ากับเป็นพรหมจรรย์ทั้งหมดทีเดียว เพราะว่า ผู้มีกัลยาณมิตร...พึงหวังสิ่งนี้ได้ คือ เขาก็จักยังอริยอัชฎางคคือมรรคให้เกิดมี เขาก็จักกระทำให้มากซึ่งอริยอัชฎางคคือมรรค”

ความหมายของกัลยาณมิตร

บุคคลผู้มีความเป็นกัลยาณมิตร และในความหมายของหลักธรรมที่แสดงถึงความเป็นผู้มีกัลยาณมิตร ดังนี้

คำว่า “กัลยาณมิตร” กับคำว่า “กัลยาณมิตรดา” ซึ่งเรามักจะได้ยิน หรือการใช้คำนี้ควบคู่กันเสมอ กัลยาณมิตร เป็นชื่อเรียกตัวบุคคล ส่วนคำว่า กัลยาณมิตรดา ซึ่งแยกศัพท์ได้ดังนี้

กัลยาณมิตรดา แยกศัพท์เป็น กัลยาณ + มิตต และ ตา คำว่า กัลยาณ แปลว่า ดี งาม มิตต แปลว่า ความรัก ความเอื้อเฟื้อ และคำว่า ตา เป็นปัจจัยท้ายนาม ใช้ท้ายคำศัพท์ แปลว่า ความ สภาวะ

ดังนั้นเมื่อรวมความหมายแสดงถึงหลักคุณธรรมดังพุทธพจน์ที่ตรัสว่า “กัลยาณมิตรดาเป็นโณน คือ กุลบุตรเข้าอยู่อาศัยในคามหรือนิคมใดก็ตาม เธอเข้าสนิทสนม สนทนาปราศรัย ถกถ้อยปรึกษา กับท่านที่เป็นคหบดีบ้าง บุตรคหบดีบ้าง พวกคหบดีที่มีความประพฤติเป็นผู้ใหญ่บ้าง คนสูงอายุที่มีความประพฤติเป็นผู้ใหญ่บ้าง ผู้ประกอบด้วยศรัทธา ประกอบด้วยศีล ประกอบด้วยจาคะประกอบด้วยปัญญา เธอศึกษาเยี่ยงอย่างความเพียบพร้อมด้วยศรัทธาของท่านผู้เพียบพร้อมด้วยศรัทธา ศึกษาเยี่ยงอย่างความเพียบพร้อมด้วยศีลของท่านผู้เพียบพร้อมด้วยศีล ศึกษาเยี่ยงอย่างความเพียบพร้อมด้วยจาคะของท่านผู้เพียบพร้อมด้วยจาคะ ศึกษาเยี่ยงอย่างความเพียบพร้อมด้วยปัญญาของท่านผู้เพียบพร้อมด้วยปัญญา นี้เรียกว่า กัลยาณมิตรดา”

กัลยาณมิตร คือ ผู้แนะนำสั่งสอน ที่ปรึกษา เพื่อนที่คบหาและบุคคลผู้แวดล้อมที่ดี ความรู้จักเลือกเสวนาบุคคล หรือเข้าร่วมอยู่กับท่านผู้ทรงคุณ ทรงปัญญา มีความสามารถ ซึ่งจะช่วยเหลือ สนับสนุน ชักจูง ชี้ช่องทาง

เป็นแบบอย่าง ตลอดจนเป็นเครื่องอุทิศหนุนเกื้อกูลแก่กัน ให้ดำเนินก้าวหน้าไปด้วยดี ในการศึกษาอบรม การครองชีวิต การประกอบกิจการ และธรรมปฏิบัติ(พระธรรมปิฎก,2545)

กัลยาณมิตร มิได้หมายถึง เพื่อนที่ดีในความหมายสามัญเท่านั้น แต่หมายถึง บุคคลผู้เพียบพร้อมด้วย คุณสมบัติที่จะสั่งสอน แนะนำ ชี้แจง ชักจูง ช่วยบอกช่องทาง หรือเป็นตัวช่วยให้ผู้อื่นดำเนินไปในมรรคาแห่งการ ฝึกอบรมอย่างถูกต้อง เช่น พระพุทธเจ้า พระอรหันตสาวก ครู อาจารย์ และผู้เป็นพหูสูตรทรงปัญญา สามารถสั่งสอน แนะนำ เป็นที่ปรึกษาได้ แม้จะอ่อนวัยกว่า

กัลยาณมิตร คือ มิตรที่ดีงาม ทำให้เจริญแก่บุคคลผู้คบหา ได้แก่ ผู้สมบูรณ์ด้วยความมีศีล กำจัดทุกข์ นำประโยชน์เกื้อกูลมาให้กับเพื่อนและคนอื่น ดังรูปวิเคราะหว่า บุคคลใดเป็นมิตรมีอุปการะช่วยเหลือคนอื่นโดยอาการ ทุกอย่าง บุคคลนั้นชื่อว่า กัลยาณมิตร

คุณสมบัติของครูในทางพระพุทธศาสนา มีลักษณะ 7 ประการ ตามนัยพระบาลีว่า

ปิโย ครุ ภาวนีโย วัตตา จ วจนกขโม
คัมภีรณจกถกตตา โน จฏฐาเน นิโยชเย.

แปลว่า

1. น่ารัก 2.หนักแน่น
3. น่ายกย่อง 4. คอยว่ากล่าว
5. อดทนต่อถ้อยคำ 6. อธิบายเรื่องยากให้ง่าย
7. ไม่ชักชวนในเรื่องที่ไม่ใช้ฐานะ

1. ปิโย : น่ารักองค์คุณแห่งการสร้างเสน่ห์น่ารัก

ศีลทสสนสมปนฺนํ ฌมมญฺฐัสจจาทินํ
อตตโน กมมกฺขพฺพานํ ตตฺถโน กุรุเต ปิโย ฯ

แปลความว่าประชาชนย่อมกระทำให้บุคคลผู้สมบูรณ์ด้วยศีล ทศนะ ตั้งอยู่ในธรรม มีปกติกล่าวความสัตย์ ผู้กระทำการงานของตน ให้เป็นที่รัก ฯ

พระพุทธศาสนากล่าวถึงมิตรประกอบด้วยองค์ธรรม 7ประการกล่าวคือ กัลยาณมิตรธรรม 7 หมายถึง องค์ คุณของกัลยาณมิตร คุณสมบัติของมิตรดีหรือมิตรแท้ คือท่านที่คบหรือเข้าหาแล้วจะเป็นเหตุให้เกิดความดีงามและความเจริญ

1. เป็นที่รักเป็นที่พอใจ คือ ปิโย น่ารัก ในฐานะเป็นที่สบายใจและสนิทสนม ชวนให้อยากเข้าไปปรึกษาได้ ถาม หรือเป็นผู้ประกอบด้วยเมตตา ทำให้เรารู้สึกว่ามีเพื่อน ทำให้เกิดความอบอุ่นใจ แม้พระพุทธเจ้าก็ทำให้พระสาวกมีความสดชื่น มีความอบอุ่นใจ มีความสบายใจ ไม่ได้ถูกทอดทิ้ง เหมือนกับเราทั้งหลายมีครูอาจารย์ที่ดี ท่านมีเมตตาเหมือนมีเพื่อนดูแลอยู่ตลอดเวลา ธรรมด่าว่าบุคคลผู้อยู่ด้วยความเมตตาเป็นปกติย่อมเป็นที่รักของมนุษย์ทั้งหลายและพวกอมมนุษย์คือเป็นที่รักของเหล่าสัตว์

2. เป็นที่เคารพ คือ ครุ น่าเคารพ ในฐานะประพฤติดสมควรแก่ฐานะให้เกิดความรู้สึกอบอุ่นใจ เป็นที่พึ่งได้ และปลอดภัย เป็นที่เคารพ ผู้มีความหนักแน่น มีคุณธรรม เป็นผู้มีความประพฤติสมควรเหมาะสมแก่ฐานะ ทำให้รู้สึกอบอุ่นใจเป็นที่พึ่งได้ เป็นหลักให้กับคนที่คบหา คนผู้คบกับกัลยาณมิตรมีความรู้สึกลึกซึ้งว่ามั่นคง ปลอดภัย มีเครื่องยึดเหนี่ยว บุคคลที่ควรสักการะเคารพ น่าเสวนาคบหา ได้แก่ บุคคลที่ประกอบด้วยศีล ด้วยสมาธิ ด้วยปัญญา บุคคลเช่นนี้ควรสักการะและเสวนาคบหา ในปกรณีสัททนต์ิทานอธิบายคำว่า “ครุ” ว่าเป็น บุคคลผู้ควรแก่ความเคารพ มีมารดาบิดาเป็นต้น ชื่อว่า ครุ เป็นผู้เพื่องฟูและเปิดเผย อีกอย่างหนึ่ง ความเป็นผู้มีคุณความดีตามสมควรในบุคคลเป็นต้นว่า พระพุทธเจ้า พระปัจเจกพุทธเจ้า พระสาวกของพระพุทธเจ้า อาจารย์ พี่ชาย พี่หญิง ผู้ควรแก่การประกอบความทำให้หนักชื่อว่า ความเคารพ(พระมหาสุภวิชัย วิราม,2545)

3. เป็นที่ยกย่อง คือ ภาวนีโย น่าเจริญใจในฐานะทรงคุณคือความรู้สึกและภูมิปัญญาแท้จริงทั้งเป็นผู้ฝึกอบรมและปรับปรุงตนอยู่เสมอ ควรเอาอย่างทำให้ระลึกและเฝ้าระวังด้วยซาบซึ้งภูมิใจเป็นผู้มีความรู้จริง ผู้ที่มีคุณธรรมมีความประพฤติดีงามทำให้เราเกิดความรู้สึกว่าจริงใจ มีกำลังใจเป็นแบบอย่างอยากจะทำตามทำให้มีความก้าวหน้าได้

4. เป็นนักพูด คือ วัตตา รู้จักพูดให้ได้ผล รู้จักชี้แจงให้เข้าใจ รู้ว่าเมื่อไรควรพูดอะไรอย่างไร ควรให้คำแนะนำว่ากล่าวตักเตือน เป็นที่ปรึกษาที่ดี คอยบอกเกี่ยวกับเรื่องการประพฤติปฏิบัติของเราว่าควรจะเป็นอย่างไร

และเราทำถูกทำผิด อันไหนที่เราทำไม่ถูก บอกวิธีแก้ไขให้ สิ่งไหนที่เราทำถูกต้อง กัลยาณมิตรก็ส่งเสริมวิธีให้ดียิ่งขึ้นไป ทำให้เราได้หลักคุณธรรมเพิ่มมากขึ้น ซึ่งการบอกนี้สำคัญมากที่จะช่วยให้ปฏิบัติถูกต้อง

5. เป็นผู้อดทนต่อถ้อยคำ คือ วจนกขโม อดทนต่อถ้อยคำคือพร้อมที่จะรับฟังคำปรึกษาซักถาม คำเสนอแนะและวิพากษ์วิจารณ์ อดทนฟังได้ไม่เบื่อไม่ฉุนเฉียว พยายามที่จะช่วยชี้แจง จนกระทั่งเกิดความเข้าใจชัดเจนทั้งไม่ท้อถอยและไม่ปล่อยปละ แต่จะเอาใจใส่อดทนต่อการที่จะแนะนำสั่งสอน

6. เป็นผู้พูดถ้อยคำลึกซึ้งได้ คือ คัมภีร์ธูจะ กถิง กัตต แดงเรื่องล้าลึกได้ สามารถอธิบายเรื่องยุ่งยากซับซ้อนให้เข้าใจและให้เรียนรู้ เรื่องราวที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้นไป กัลยาณมิตรที่มีคุณสมบัติพิเศษที่จะช่วยลูกศิษย์ได้อย่างแท้จริงก็คือ ผู้ที่สามารถทำให้เข้าถึงสิ่งที่ลึกซึ้งให้อ่างขึ้น ขึ้นไป อันนี้จะเป็นปัจจัยที่ทำให้เราสามารถก้าวหน้าในการปฏิบัติ ถ้าเรื่องลึกซึ้งขึ้นไป

7. ไม่ชักนำในอฐาณะ คือ โนจัญฐานานิโยชะเย ไม่ชักนำในอฐาณะคือไม่แนะนำในเรื่องเหลวไหลหรือชักจูงไปในทางเสื่อมเสีย

การสื่อสารที่ดี

ผู้ส่งสารอาจประสบผลสำเร็จ หรืออาจประสบผลล้มเหลวในการสื่อสารได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับคุณสมบัติของผู้ส่งสารที่สำคัญๆ ความน่าเชื่อถือ(กิตติมา สุรสนธิ,2547) ความน่าเชื่อถือของผู้ส่งสารในสายตาของผู้รับสาร (source credibility) ซึ่งแมคครอสกีได้กล่าว ถึงปัจจัย 5 ประการ ที่จะสร้างความน่าเชื่อถือให้แก่ผู้ส่งสารคือ

1. ความสามารถ(competence) อันได้แก่ความรู้ ความสามารถ ในข้อมูลข่าวสาร หรือเรื่องที่ส่งสาร และการส่งสารของผู้ส่งสาร รวมทั้งความสามารถในการจัดการควบคุมสถานการณ์ในการสื่อสาร เช่นการควบคุมอารมณ์ไม่ให้ตื่นเต้นในขณะพูดหรือในขณะทำการสื่อสารได้ดี เป็นต้น

2. คุณลักษณะหรือบุคลิกลักษณะ (charater or appearance) ผู้ส่งสารจำเป็นต้องมีบุคลิกลักษณะที่ดีทั้งภายนอกและภายใน ผู้ส่งสารต้องแสดงถึงความเฉลียวฉลาดการเป็นผู้ที่มีไหวพริบที่ดีสามารถตัดสินใจกระทำในสิ่งต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้องเหมาะสมแสดงออกต่อผู้รับสารทั้งลักษณะการให้ความอบอุ่นเป็นที่น่าไว้วางใจซึ่งทำให้ผู้รับสารมีความเลื่อมใสศรัทธาในตัวผู้ส่งสารแต่ถ้าผู้ส่งสารมีบุคลิกลักษณะที่ไม่ดีไม่น่าไว้วางใจผู้รับสารก็พยายามหลีกเลี่ยงที่จะรับสารหรือสื่อสารได้

3. ความสุขุม เยือกเย็น (composure) และความแคล่วคล่องในการสื่อสารหมายถึง การไม่แสดงอาการตื่นเต้นหวาดกลัว หรือไม่แสดงถึงการไม่สามารถควบคุมอารมณ์ความรู้สึกในขณะที่ทำการสื่อสารของผู้ส่งสาร การไม่ติดที่ใช้คำใดคำหนึ่งอันแสดงอาการทางประสาท เช่น อ้อ อ้า อื้อในเวลาพูดคลาเห่เหล่านี้จะทำให้ผู้รับสารมีความรู้สึกที่ดีต่อผู้รับสาร

4. การเป็นคนที่ยอมรับให้ความยอมรับ หรือเป็นที่รู้จักทางสังคม (sociability) การเป็นคนที่มีชื่อเสียงหรือเป็นที่ยอมรับของสังคมโดยทั่วไปนั้นจำทำให้ได้รับความรู้สึกที่ดีจากผู้รับสาร ผู้รับสารจะให้ความนิยม เชื่อถือ ซึ่งส่วนใหญ่มักเป็นความรู้สึกที่เกิดขึ้นก่อนจะมีการสื่อสารเกิดขึ้น(prior attitudes) เป็นความรู้สึกที่ผู้รับสนใจที่จะรับข่าวสารจากผู้ส่งสารที่เขาชื่นชอบอยู่ก่อนแล้ว อย่างไรก็ตาม ในครั้งต่อไปหากผู้ส่งที่ผู้ชื่นชอบอยู่ก่อนทำการสื่อสารไม่ได้อาจทำให้เกิดผลทางลบต่อความรู้สึกของผู้รับสารได้เช่นกัน

5. การเป็นคนเปิดเผย(extroversion) การเป็นคนเปิดเผยเป็นสิ่งที่สร้างความไว้วางใจต่อตัวผู้ส่งสารให้เกิดขึ้นกับตัวผู้รับสารโดยการให้ข้อมูลที่เพียงพอและการไม่ปิดบังข้อมูลของผู้ส่งสารซึ่งจะทำให้ผู้รับสารซึ่งจะทำให้ผู้รับสารเกิดความรู้สึกสนิทสนมเป็นกันเองและรู้สึกไว้วางใจผู้ส่งสารรวมทั้งจะมีผลทำให้ผู้รับสารสามารถรับรู้และเข้าใจถึงวัตถุประสงค์หรือความต้องการของผู้ส่งสาร ทำให้การส่งสารมีแนวโน้มประสบความสำเร็จได้ง่ายยิ่งขึ้น

ยอมรับในผู้ส่งสารที่ขึ้นกับความชำนาญเฉพาะด้านนั้น มักมีที่มาจากประสบการณ์มากกว่าการศึกษา ทั้งนี้ นอกเหนือจากปัจจัยด้านอายุ เพศ สีผิว และน้ำเสียง และการแต่งตัวตลอดจนบุคลิกการแสดงออกและฐานะทางสังคม หรือการประกอบอาชีพ นอกจากนั้นความน่าเชื่อถือของผู้ส่งสารยังขึ้นกับไหวพริบ ความซื่อสัตย์ความจริงใจและความกว้างอีกด้วย

ความน่าเชื่อถือนั้นมีอิทธิพลของตัวผู้ส่งสารเอง

องค์ประกอบของความน่าเชื่อถือประกอบด้วยความสามารถ (competence) และความคล่องแคล่ว (dynamism)

ความสุขุมรอบคอบ สร้างความน่าเชื่อถือได้มากกว่าการแสดงออกในลักษณะไว้วางใจ
เขียนไว้ในรายงานการศึกษาของเขาว่า เมื่อความเฉื่อยเนือย (non-fluence) ทวีมากขึ้นผลของความเชื่อถือว่า
ที่มาจากองค์ประกอบด้านความสามารถและความคล่องแคล่วจะลดลง

ความน่าเชื่อถือก็คือ การที่ผู้รับสารเห็นว่า ผู้ที่ทำการติดต่อสื่อสารด้วยหรือผู้ส่งสารที่ความน่าไว้วางใจ
(trustworthy) มีความสามารถ (competent) และมีความเชี่ยวชาญ (expertise)

ดังนั้นจึงกล่าวโดยสรุปถึงกรอบแนวความคิดและทฤษฎีต่าง ๆ ที่ได้จากการศึกษาเรื่องความน่าเชื่อถือของผู้ส่ง
สาร (source credibility) ได้ว่าเป็นการสื่อสารถึงการรับรู้ของผู้รับสารที่มีต่อตัวแหล่งข่าวสารหรือผู้ถ่ายทอดข่าวสาร ใน
แง่ที่ว่าน่าเชื่อถือหรือยอมรับได้มากเพียงใด ทั้งนี้ความเชื่อดังกล่าวประเมินจากบุคลิกลักษณะของผู้ส่งสารที่รับรู้โดย
ผู้รับสารใน 3 ประเภทย่อยต่อไปนี้ คือ

1. ความน่าไว้วางใจ (trustworthiness) เช่น ปลอดภัย ไว้วางใจได้มีความจริงใจ ซื่อสัตย์ ยุติธรรม ฯลฯ
2. ความเชี่ยวชาญสามารถ (expertness) เช่น ผ่านการศึกษา ฝึกอบรม มีประสบการณ์ มีความรู้ มีความ
ชำนาญ มีทักษะ ฯลฯ
3. ความคล่องแคล่วกระฉับกระเฉง (dynamism) เช่น มีชีวิตชีวา ตื่นตัวว่องไว ไม่น่าเบื่อ ฯลฯ

นอกจากความพยายามในการศึกษาเพื่อแสวงหาคำประกอบอันเป็นมิติแห่งความน่าเชื่อถือที่มีอยู่มากมาย
แล้ว เมเยอร์ (meyer) เชื่อว่า เกณฑ์ที่ใช้ในการแบ่งหรือจัดกลุ่มองค์ประกอบของความน่าเชื่อถือของผู้ส่งสารนั้นยังไม่ชัดเจน
ตายตัว เพราะเหตุที่การศึกษาต่าง ๆ มักได้ผลที่แตกต่างอยู่กันมากดังนั้นอาจสรุปได้ว่าความน่าเชื่อถือของผู้ส่งสารจึงเป็น
แนวความคิดนามานิติ ที่อาจผันแปรไปตามเรื่องที่ศึกษาได้

สรุปได้ว่ากัลยาณมิตรธรรมมีความสำคัญในการส่งเสริมการสื่อสารที่ดีของผู้ผู้นำที่องค์กรต้องการอย่างมาก
เพราะกัลยาณมิตรธรรมมุ่งเน้นเป็นการชี้แนะทางและสนับสนุนให้คนในองค์กรมีการสื่อสารและการตั้งใจโดยกัลยาณมิตร
ที่แท้ต้องเป็นผู้มีศีล ดำรงอยู่ในคุณธรรมที่ดีงาม และสงเคราะห์ผู้อื่นด้วยกัลยาณธรรม เป็นผู้มุ่งประโยชน์แก่มิตร ไม่คิด
ทำลาย เป็นผู้แนะนำช่วยเหลือและอุปถัมภ์ค้ำชู ให้สังคมดำเนินไปสู่แนวทางแห่งความปิติสุข มีความน่ารัก หนักแน่น
น่ายกย่อง คอยว่ากล่าวตักเตือนคนในองค์กร มีความอดทนต่อถ้อยคำ อธิบายเรื่องยากให้เข้าใจอย่างชัดเจน แจ่มแจ้ง
และไม่ชักชวนในเรื่องที่ไม่ใช่ฐานะ หากผู้นำในองค์กรมีกัลยาณมิตรธรรมย่อมจะทำให้องค์กรมีการพัฒนาที่ดีเพราะการ
สื่อสารที่มีประสิทธิภาพด้วยหลักกัลยาณมิตร

เอกสารอ้างอิง

- มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.(2539).พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- กิตติมา สุรสนธิ.(2547). ความรู้ทางการสื่อสาร. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ธรรมศาสตร์.
- ธวัชชัย กิจรัตน์กุล.(2539) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความน่าเชื่อถือของผู้ส่งสาร:การศึกษาความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่
วิเคราะห์งบประมาณด้านการศึกษากับด้านความมั่นคงของสำนักงานงบประมาณ. วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต.สาขาสื่อสาร มวลชน:มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต).(2545). พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลธรรม.พิมพ์ครั้งที่ 10.กรุงเทพมหานคร : มหา
จุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาสุภวิชัย วิราม.(2545). การศึกษาเปรียบเทียบแนวคิดเรื่องกัลยาณมิตรตามหลักพุทธจริยศาสตร์ทัศนะของ
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดปากน้ำวิทยาคมและโรงเรียนสุวรรณพลับพลาพิทยาคม
วิทยานิพนธ์อักษรศาสตร์.บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหิดล.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.(2533).พุทธกนิาย ธรรมปฎฐกถา.ข้อ 112 เล่ม 4. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์
วิญญาน.
- วสิน อินทรสระ.(2521). สารสำคัญแห่งวิสุทธิมรรค. กรุงเทพมหานคร : บรรณาการ.
- วิทยา ด้านอรรถกุล.(2546) การบริหาร. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร : บริษัท เอิร์ดเวฟ เอ็ดดูเคชั่น จำกัด.
- ส.ศิริรักษ์.(2542) พุทธตันตระหรือวัชรญาณ. กรุงเทพมหานคร : สยามจำกัด.
- สมเด็จพระพุทธาจารย์ อาจาสโก. (2543).การสร้างชาติตามทรรณะของพระพุทธศาสนา. กรุงเทพมหานคร : ม.ป.ท..